

tereprendezésekkel és építkezésekkel erősen bolygatott lelőhelynek még kutatásra alkalmas részei is lehetnek.

TANKÓ KÁROLY

20. Ács, Kovács-rétek (KÖH 67065)

(Fejér megye) B, Ró, Á

Szélerőműpark építéséhez kapcsolódóan a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szakemberei két ütemben megelőző régészeti feltárást végeztek a lelőhelyen 2009. október 21. és 2010. április 13. között, 7339 m²-en.

A vizsgált terület a Komárom-Esztergomi-síkság területén, Ácstól 2 km-re DNy-ra található. Ez a terület alacsony helyzetű, gyengén tagolt teraszos hordalékkúp-síkság. A lelőhelyet a szélerőműpark építését megelőző terepbejáráskor fedezték fel, de K-i részét már jóval korábban megbolygatták egy nagyméretű vízgyűjtő árokkal. A területből kiemelkedő, összeérő dombokon és a közöttük lévő több kisebb vízjárta mélyedésben egyaránt sok régészeti jelenség volt, amelyek több korszakhoz sorolhatók, de az egyes lelőhelyeket csak részben lehet elkülöníteni. A terepbejárási adatok és a feltárási eredmények összevetése alapján a dűlőúttól D-re húzódó magas, K-Ny irányú dombon lehet legintenzívebb a lelőhelykomplexum. A vizsgált terület Ny-i részén római kori, középső részén bronzkori, míg K-i zónájában elsősorban Árpád-kori emlékeket találtak.

A lelőhely Ny-i részén egy rendkívül intenzív késő római település képe bontakozott ki, amelynek nagyon sok árkát, veremházát sikerült azonosítanunk és feltárunk. A földbe vájt struktúrákon kívül felszíni épületekhez tartozó cölöplyukakat is azonosítottunk. A római település használati idejét elsősorban az edénytöredékek alapján határoztuk meg, amit a zömmel szórványként előkerült több mint 50 érme alapján tudunk a 300–360 közötti időszakra szűkíteni. A lelőhely K-i része a hatástanulmányban jelzett mélyen fekvő zónához tartozik, ezért volt váratlan számunkra a régészeti jelenségek sokasága. A korábban megfigyelt római telepobjektumok helyett itt elsősorban őskori (késő bronzkori) és Árpád-kori emlékek kerültek napvilágra. A késő bronzkori telepobjektumok kevés, de jól keltezhető leletanyagot tartalmaztak, amelyek az urnamezős kultúrához sorolhatók. A korszak egyik legérdekesebb jelensége egy nagyméretű, cölöpszerkezetes, leégett ház részlete.

Az újkori vízgyűjtő árok melletti területen található régészeti jelenségek feltárást és dokumentációját a magas talajvízszint nehezítette. Ezen a szakaszon Árpád-kori településhez tartozó árkok hálózták be a területet. Ugyanitt további két szabadtéri kemence, a közelükben pedig két veremház került elő. Az egyik, feltételezhetően műhelyként értelmezhető veremházhoz két 110 cm átmérőjű, patkó alakú kemence tartozott. A most megismert Árpád-kori településrészletet a 12. században lakhatták, amit a kerámiatárgyak mellett a szórványként előkerült III. Béla érem támaszt alá.

A későbbiekben még egy kábelárok nyomvonalának feltárása kapcsán egyértelművé vált, hogy az Árpád-kori település objektumai a közeli homokhátra is felfutnak, az árok 60 cm-es szélessége azonban a település belső szerkezetének tüzetesebb megismerését már nem tette lehetővé.

Az elsődleges feldolgozás után a leletanyag a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Petkes Zsolt régész; Falchetto Alfréd, Grósz Edit, Kecskés Balázs, Nagy Ferenc, Novák Béla, Peuser Lóránt, Vámos Balázs és Vollenfő Viktor technikusok.

CZIFRA SZABOLCS – KISJUHÁSZ VIKTÓRIA

21. Ács, Öbölküti-dűlő (KÖH 67073)

(Fejér megye) Ró

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2009. november 19. és 2010. április 9. között megelőző feltárást végzett a lelőhelyen, 12 884 m²-en. A kutatást szélerőműpark építése tette szükségessé.

A lelőhely Ács és Bábolna között helyezkedik el, az M1 autópályához közel, egy egykori vízfolyás É-D-i irányú völgyében, a terület legmélyebb részén. A feltárást során egy másik, K-Ny-i irányú medret is találtunk. Ez a patakmeder keresztbe vágta a települést, az itt talált nagyméretű cölöphelyek alapján egy cölöp- vagy pallóhid vezetett át rajta. A település közvetlen környezete minden bizonnyal egyébként is vízben bővelkedő lehetett, erre utal a humuszréteg vastagságának erőteljes hullámlása (az É-i részen 170 cm, a D-i részen 30 cm) és az altalajban található sóderes üledékfoltok is. A lelőhely azon részét, ahol a település fekszik, D-i irányból egy kis dombvonulat határolja; Ny-i irányból egy lankásabb magaslat emelkedik ki, melynek platószerű, sík tetején került elő a temető. Ettől mintegy 1,5 km távolságra egy használaton kívüli sóderbánya található. A feltárt terület határán É-ről és K-ről kiszáradt patakmedrekkel szabdaltsíkság terül el, ezen fekszik a település feltáratlan része, melyet a beruházás érintetlenül hagyott. A lelőhely ez irányú kiterjedését a feltárást alatt végzett felszíni gyűjtések és fémkereső műszeres kutatás is igazolta. Nagyszámú római kori cseréptöredék mellett számos kisbronz is került elő a lelőhelytől ÉK-i irányban.

Az É-D irányú gyűjtőúton, a platformhoz vezető úton és a platform nagy részén egy 4–5. századi település részletét tártuk föl. A platform É-i részén és az onnan induló K-Ny-i irányú út területén a településhez tartozó temető sírjait találtuk meg.

A lelőhelynek egyértelmű É-i határa nincs, a humusz vastagsága itt meghaladja a 170 cm-t, ezen a részen a régészeti objektumok ritkultak, végül egy keskeny vízelvezető árok mentén zártuk le a feltárási területet. A D-i oldalon is hasonlóan zárul a település: utolsó egyértelműen azonosított lakóépületei a temetőtől mintegy 150–200 m távolságra vannak. Közöttük